

О. В. БРЕЧКО

ВІРТУАЛІЗАЦІЯ СВІТОВИХ ТОРГОВИХ СИСТЕМ В ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

В статті розглянуті основні проблеми та перспективи формування світових торгових систем в контексті розвитку сучасних інформаційних технологій. Розкрито аспекти використання електронних засобів комерціалізації торгових стосунків та їх віртуалізації в глобальному просторі. Надано пропозиції щодо вдосконалення розвитку світових торгових систем через віртуальні засоби комунікації.

В статье рассмотрены основные проблемы и перспективы формирования мировых торговых систем в контексте развития современных информационных технологий. Раскрыты аспекты использования электронных средств коммерциализации торговых отношений и их виртуализации в глобальном пространстве. Изложены предложения по совершенствованию развития мировых торговых систем через виртуальные средства коммуникации.

The article describes the main problems and prospects of world trade systems in the context of modern information technology. The aspects of the use of electronic means of commercialization and trade relations in the global virtualization space were revealed. The proposals to improve the development of global trading systems through virtual communication were marked in the article.

Ключові слова: електронна комерція, віртуалізація, соціальні мережі, Інтернет, світові торгові системи, глобалізація, лібералізація торгівлі.

Постановка проблеми. Історія показує, що саме виникнення технічних, технологічних та соціокультурних новацій завжди готувало перехід окремих процесів і суспільства в цілому на якісно новий рівень розвитку. В цьому процесі завжди лишалося головним питанням, наскільки швидко дані новації здатні повністю бути інтегровані в суспільні відносини. Якщо, згідно з окремими оцінками, техніко-технологічна частина інноваційного процесу займає 12 – 20 років, то зміни у свідомості, перебудова систем навчання і підготовки кадрів, соціальних систем, політичних інститутів, культурних норм можуть розтягуватися на 30 – 50, а іноді й сто років. Управління інноваційним процесом передбачає наявність комплексу гуманітарних технологій, без яких і поза якими наукове відкриття або винахід не забезпечує ані створення, ані впровадження нововведення. Проте в сучасному інформаційному суспільстві дані часові лаги можна скоротити до вкрай стислих термінів впровадження інновацій в життя та адаптації і освоєння їх суспільними інститутами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки явище віртуалізації на науковому рівні достатньо не досліджувалося, то ми виділяємо тих вчених і науковців, які вивчали близькі до цього явища поняття, такі як глобалізаційні процеси в суспільстві, віртуальні системи та віртуалізація суспільства. Серед науковців західних країн, які досліджували проблематику глобальних систем в контексті технологічного й інформаційного розвитку, можна виділити наступних: Ф. Віола, Н. Луман, Г. Маклюен, Р. Нельсон, Д. Ходгсон. До науковців пострадянського простору, які проводили дослідження в площині зазначеної проблематики у сферах економіки, соціології та психології слід віднести Ю. Аніщенко, Н.А. Бердяєва, Д.І. Іванова (праця «Віртуалізація суспільства»), Н.Н. Моїсєєва, Е.А. Прилуцького, М.В. Силантьєву.

Науковий імператив даного дослідження підсилюється потребою поглиблення трансформації ринкової економіки України та її зовнішньоекономічної складової. Глобалізація зовнішніх економічних зв'язків і посилення транснаціонального характеру світової економіки об'єктивно потребують постійного узгодження функціонування інституціональних і господарських структур з динамікою міжнародних торговельно-економічних відносин. Поряд із вдосконаленням уже існуючої системи зовнішніх економічних зв'язків ліберальна модель зовнішньоекономічної політики України потребує впровадження прийнятих світовим суспільством норм і правил.

Постановка завдання. В умовах лібералізації світової торгівлі досить вагомим обертів набирає мережева економіка, яка вже сьогодні стає домінантою побудови нових форм світових торгових відносин і робить виклик протекціоністським засобам наднаціональних та національних систем регулювання. Тому в рамках даної наукової публікації вважаємо за

доцільне обґрунтувати інституційно-організаційні детермінанти становлення віртуальної економіки в рамках національного інформаційного простору з врахуванням специфіки розвитку світових торгових систем та сучасних досягнень технологічного прогресу.

Виклад основного матеріалу. В спрощеному вигляді, віртуалізація – це процес використання сучасних віртуальних систем за допомогою персональних комп'ютерів, на яких можна використовувати кілька різних операційних процесів, IT-сервісів та технологій. Тобто з точки зору технології все зрозуміло і доступно для більшості користувачів. Проте мета нашого дослідження – показати взаємозв'язок віртуалізації з сучасними тенденціями глобалізму і визначити чіткі залежності впливу цих двох процесів на розвиток світових торгових систем, як однієї з основних форм організації ділової активності на міжнародному рівні.

Віртуалізація світової торгівлі, як і глобального простору в цілому, перш за все, пов'язана з динамічним розвитком Інтернет-мережі, яка базується на найсучасніших і передових досягненнях інформаційних технологій, що в теперішніх умовах стають головним засобом і середовищем економічної діяльності. Саме тому Інтернет визнано найдинамічнішим засобом комунікації за всю історію цивілізації. Одночасно з цим він став двигуном соціального, економічного, освітнього та культурного розвитку, відкриваючи нові можливості не тільки діловим партнерам, міжнародним корпораціям, але й простим громадянам-користувачам всесвітньої мережі.

Слід відмітити, що ще в 60-і роки минулого сторіччя на базі електронно-обчислювальної техніки почали розвиватися автоматизовані системи управління, спочатку на теоретичному рівні, а пізніше як засоби управління бізнесом. Очікувалось досягнути за рахунок розвитку цих технологій значного прогресу, а також змінити характер виробничих і економічних можливостей суб'єктів господарювання. Проте при всій перспективності загальних ідей і успіхів в реалізації окремих завдань, ці системи не призвели до кардинального прориву виробничих можливостей. Цьому передувало декілька основних причин: відсутність широкої автоматизації виробничих процесів і реінжиніринг системи управління; недостатня автоматизація процесів пов'язаних з залученням і використанням ресурсів; відсутність автоматизації маркетингових технологій, які є невід'ємною частиною життєвого циклу товару; відсутність орієнтації системи управління на клієнта (унікальність та індивідуалізація); неможливість відмови від функціонального управління на користь дослідження бізнес-систем.

Відповідно дані чинники об'єктивно мали вплив і на зовнішньоторговельні відносини аж до 90-х років XX століття, допоки не відбулись кардинальні зміни, які прийнято з того часу називати глобалізацією, тобто коли економічні відносини почали долати державні кордони, причому не лише для транснаціональних корпорацій (ТНК), але й для відносно невеликих компаній. Це знаменувалось об'єднанням економічно розвинутих країн в один квазіунітарний простір, що знаменував новий напрямок у розвитку світової економіки. «Процес глобалізації прискорився в останнє десятиліття, коли різноманітні ринки (капіталів, товарів і технологій), а також до певної межі і ринок праці стають все більш взаємозалежними та інтегрованими в багаторівневу мережу ТНК» [1].

Глобалізація в процесі свого розвитку пройшла декілька еволюційних стадій від об'єднання ресурсів і виробничих потужностей корпорацій, перекочування бізнесу в зони дешевої робочої сили, більш привабливого податкового середовища (використання так званих офшорів та вільних економічних зон) і посилення боротьби за права працівників та розширення ринків до сучасного етапу технологічного прориву. Саме на цьому етапі відбувається експорт технологій, який дозволяє національним суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності спираючись на внутрішні переваги ринку праці і капіталів, закуповувати і використовувати імпортовані ідеї і технології із-за кордону, а експортувати готову продукцію.

Зменшення протиборства між країнами, яке спостерігається протягом останнього десятиліття, поступова ліквідація торгівельних кордонів в Європі і створення Світової

організації торгівлі (СОТ) ознаменували напрями сучасного стану глобалізаційних тенденцій, які спрямовані на створення загального світового ринку і встановлення прямих торговельних стосунків між корпораціями різних країн. Збільшення прозорості кордонів, скорочення митних формальностей і обмежень, створення міждержавних торговельних об'єднань – це ті напрями, які покликані сприяти вирішенню економічних питань в умовах глобальної фінансової кризи.

Проте суттєву роль в поглибленні глобалізації економіки сьогодні відіграє всесвітня комп'ютерна мережа Інтернет, як дозволяє встановлювати швидкісний зв'язок між виробниками, заключати контракти і робити покупки в будь-якій країні. Завдяки їй розширюються можливості отримання ресурсів, необхідних для виробничих циклів, спрощується доступ до ринків закупівлі матеріалів і комплектуючих, виготовлених за новітніми технологіями, що виникають на різних континентах. Результат даної інтеграції – глобальні продукти, найпростішим прикладом яких є сам комп'ютер, процесор якого створений в США, материнська плата – в Малайзії, монітор – в Південній Кореї, клавіатура – в Тайвані, а зібраний він може бути в будь-якій країні.

За рівнем користувачів Інтернетом в останні роки спостерігається суттєвий приріст в усьому світі, щоденно до всесвітньої мережі приєднується від 50 до 100 тис. комп'ютерів. За останніми даними «Internet World Stats» загальна кількість користувачів Інтернету на кінець 2009 року сягнула понад 1,8 млрд чол. [2] Звичайно, така статистика не залишає байдужими державні органи, які всіляко намагаються впливати на процес контролю за всесвітньою мережею, проте спроби проконтролювати користувачів Інтернету швидше зазнають невдачі, окрім окремих випадків боротьби з хакерством. Так, у Білорусі прийнятий Указ «Про заходи щодо вдосконалення національного сегменту мережі Інтернет», згідно з яким з 1.07.2010 року для доступу у Всесвітню мережу необхідно буде пред'явити документ, який засвідчує особу, незалежно від типу з'єднання з мережею (контроль покладається на провайдерів). Якщо у даній країні цей процес викликає масове неприйняття, перш за все, через політичну складову, то аналогічні заходи намагаються впровадити і в Сполучених Штатах Америки. Зокрема, влада США оприлюднила план зі створення системи, в рамках якої кожен користувач мережі в країні "на добровільних засадах" зможе отримати власний універсальний ідентифікатор, тобто цифровий аутентифікатор, чи електронний паспорт. Дані заходи пов'язані з необхідністю вдосконалення системи безпеки діяльності через Інтернет і за оцінками фахівців (експерта з кібербезпеки Джеймса Льюїса (James Lewis) і віце-президента правозахисної організації «Center for Democracy and Technology») справлятимуть позитивний ефект в цілому на розвиток всесвітньої мережі, проте потребуватимуть збалансування зусиль щодо збереження конфіденційності операцій [3].

Остання проблема є досить суттєвою, оскільки опитування показують, що із запровадженням нововведень щодо посилення контролю за користувачами Інтернет, 56% респондентів заявили, що будуть вимушені припинити діяльність через Інтернет з метою захисту своєї особистої інформації. Звичайно, це та цифра, яка примушує робити суттєві висновки щодо вибору між скороченням ділової активності, що недопустимо в сучасних умовах розгортання кризових потрясінь в економіці, і безпекою ведення бізнесу через електронні засоби.

Дані тенденції зумовлюють неминучий трансформаційний ефект, який за значенням можна порівняти лише з промисловою революцією XVI–XVII ст., а за можливостями не має аналогів, оскільки вже сьогодні чітко прослідковуються основні елементи таких перетворень – віртуалізація економіки, яка призводить до комерціалізації кіберпростору, що дозволяє здійснювати не лише обмін діловою інформацією, але й повний цикл бізнес-операцій.

Реальний сектор економіки все частіше користується віртуальними каналами для розвитку свого бізнесу, особливо яскраво ця тенденція відмічається з початком світової кризи кінця 2008 року. В умовах загального економічного спаду за допомогою віртуальних засобів сучасний бізнес розширює сегменти своїх досліджень в напрямку відкриття додаткових ринків, партнерів, а також можливостей щодо швидкого просування своїх

товарів, зокрема через Інтернет-магазини чи аукціони (традиційні – ebay.com, amazon.com; скандинавського типу – smolotka.net.ua; за новітніми розробками віртуального ринку – dubli.com). Набуває поширення через Інтернет також ще один із методів міжнародної торгівлі, такий як тендерна, що впроваджується у нових формах (tendery.ua) та дозволяє отримати доступ до найбільших тендерних джерел світу.

Сьогодні через Інтернет здійснюється електронна торгівля предметами широкого вжитку, акціями підприємств (розширення біржових можливостей фондового ринку), валютою (Форекс), різного роду послугами (насамперед, фінансовими). У світовій павутині функціонують супермаркети, торгові майданчики, аукціони, брокерські контори, віртуальні банки, ігрові та розважальні портали (казино, покер). Тільки за кількістю комерційних веб-сайтів з 2002 року по 2010 рік відбувся суттєвий приріст з 1,6 млн до 205,4 млн на 15 квітня 2010 року [4, 5].

Інтернет з позицій розвитку глобалізації дозволяє долати часові та просторові обмеження, змінюючи при цьому повсякденний образ життя людей, організацій. Це, в кінцевому рахунку, відображається не лише на оперативності передання інформації і виконанні завдань, а, перш за все, на економії ресурсів і відповідно – на підвищенні рівня прибутковості. Яскравим прикладом цього є віртуальні банки, якими достатньо вигідно і зручно користуватися з точки зору оперативності доступу до рахунків, скорочення витрат на обробку трансакцій, економії часу та оперативного контролю за обігом грошових знаків (відомі Інтернет-банкінги в Україні таких банків, як Приват Банк (приват24), ОТП-банк). Дана система Інтернет-банкінгів стає все більш поширеною в мережі світових банків та загальнодоступною для фізичних і юридичних осіб. При цьому банки починають все частіше розвивати власні системи електронних валют, аналоги відомих і поширених в Інтернет-просторі: Webmoney, Liberty Reserve, C-gold, Perfect Money, ePay Payments. Прикладом в Україні є система liqpay.com Приват-банку, в Росії – Альфа-клік (click.alfabank.ru) Альфа-банку тощо. Проте перевагами цих електронних систем платежів над вже відомими є те, що їх операції прив'язані безпосередньо до банківських операцій, що дозволяє швидко і ефективно проводити платежі з реальних рахунків на електронні і у зворотному напрямі.

Сучасні тенденції розвитку світових торгових систем пов'язані з науково-технічним прогресом, змінами об'єктів торгівлі, виникненням нових суб'єктів торгівлі, змінами організаційно-економічних форм суб'єктів торгового спілкування. Усі зазначені фактори вписуються в концепцію віртуалізації, яка обумовлює наступні напрями розвитку міжнародної торгівлі:

1) високий рівень динаміки міжнародної торгівлі, що випереджає зростання промислового та сільськогосподарського виробництва;

2) значне розширення номенклатури та зміна характеру продукції, що надходить до каналів міжнародної торгівлі, оновлення та часті зміни виробів, розширення асортименту;

3) НТР дала поштовх подальшому розвитку МПП, спеціалізації виробництва; у результаті значно зріс обмін виробами проміжного характеру (вузлами, деталями, компонентами), що виготовлені на підприємствах різних країн;

4) зниження енерго- та матеріалоємності виробництва;

5) зміна форм зв'язку між продавцем і покупцем; для більшості готових виробів, особливо продукції сучасних у технічному та технологічному відношенні галузей промисловості, широкого розповсюдження набула практика довгострокового узгодження поставок між підприємствами різних країн;

6) зміна характеру та масштабів зовнішньоторговельних угод; у багатьох випадках це крупні угоди щодо економічного співробітництва, які включають не тільки поставку певних товарів, а й надання необхідних послуг щодо обслуговування, фінансування, страхування тощо (комплекс «товар плюс послуга») [4, с. 18];

7) зростання питомої ваги «невидимої торгівлі» – обміну послугами; темпи її зростання майже втричі перевищують аналогічні показники для торгівлі товарами; особливо слід виділити стійке абсолютне зростання в міжнародному товарообігу специфічної наукоємної

продукції – патентів, ліцензій, «ноу-хау»;

8) зміни у співвідношенні сил між провідними суб'єктами міжнародної торгівлі.

Так, за міжнародними дослідженнями російського мережевого ринку, CNews Analytics, типовими перевагами віртуалізації для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності є можливість використовувати нові технології віртуалізації, скорочувати витрати на ІТ-інфраструктуру, підвищувати керованість та оперативність в управлінській діяльності, реалізовувати інноваційні проекти. На даний час приблизно 33% компаній різних галузей економіки (фінанси, телеком, ритейл, енергетика та ін.) планують реалізувати проект віртуалізації в 2010 році, а 22,4% поки що тільки розглядають таку можливість [2, 3].

Отже, як бачимо, дослідження аналітичних груп показують, що сучасний бізнес вже цілком зацікавлений у впровадженні новітніх ІТ-технологій, оскільки є чітке розуміння переваг даного процесу, від мобільності та економії часу і ресурсів до підвищення ефективності та керованості ІТ-інфраструктури.

Поділ світового господарства на інтеграційні угруповання справляє суперечливий вплив на процес інтернаціоналізації виробництва. Утворення міжнародних економічних об'єднань і союзів сприяє розвитку виробничих відносин між країнами, які входять до них. Водночас це створює перешкоди економічним відносинам між країнами, які належать до різноманітних угруповань, призводить до концентрації товарних потоків всередині економічних об'єднань.

Україна в сучасних умовах робить значний крок уперед, випередивши країни СНД у розвитку інформаційних систем для електронного бізнесу та вартісного обміну різноманітним електронним контентом. Знаковою подією початку цього року можна впевнено назвати запуск в Україні національного сегмента мережі інформаційно-маркетингових центрів (ІМЦ) країн СНД (content.net.ua). Тепер знайти товари та послуги, отримати докладну інформацію про товари, послуги, підприємства та організації, знайти бізнес-партнерів, постачальників і покупців, отримати інформацію про нову продукцію, інвестиції, вигідні комерційні пропозиції, а також зробити он-лайн замовлення, провести міжнародну угоду, створити Інтернет-магазин, віртуальне підприємство або створити віртуальну спільноту стає більш доступно для користувачів – для цього не потрібен сьогодні програміст та значні фінансові ресурси.

Розгортання мережі ІМЦ означає, що Україна стає інвестиційним суб'єктом у глобальній інформаційній спільноті. При цьому досягається кардинальне розширення можливостей щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств. По-перше, розширюються можливості українських товаровиробників з виходу на світові ринки, коли, наприклад, простий фермер може відправити контейнер зі пшоном або грецькими горіхами через одеський порт покупцеві в будь-якій країні світу. По-друге, відкриваються перспективи підключення товаровиробників до глобальних систем міжнародної торгівлі з можливостями укладання довгострокових експортних договорів на поставку великих товарних партій, які збираються у дрібних товаровиробників через інформаційну систему ІМЦ. При цьому слід зазначити, що робота в глобальних торгових системах, таких, наприклад, як Bolero (www.bolero.net), що забезпечує бездокументарне проведення та супровід угод для своїх учасників (виробників, споживачів, банків, страхувальників, перевізників та логістів), дає змогу суттєво скоротити витрати на ведення міжнародних операцій, а також скоротити розмір обігового капіталу для підприємства.

Технологічні аспекти проекту також вражають своєю перспективою – мережа інформаційно-маркетингових центрів є платформою для розгортання Інтернет-технологій нового покоління, так званих Web 2.0 (або, по-іншому, семантичного Інтернету), які мають функції штучного інтелекту та забезпечують повну автоматизацію процесів отримання інформації, проведення угод та обміну документами в глобальному електронному середовищі.

При цьому найбільшу увагу в мережі ІМЦ привертають дві технологічні складові: уніфікована система обміну інформацією (економічною, комерційною, фінансовою тощо), а

також можливість розгортання будь-яких Web-сервісів на базі електронного реєстру та репозитарію. Система обміну інформацією забезпечує ефективне впровадження найрізноманітніших прикладних застосувань (електронного бізнесу, електронного документообігу, електронної звітності, он-лайнного аналізу даних тощо). Web-сервіси дають можливість автоматизації будь-яких робочих процесів у найекономічніший спосіб та з мінімальними витратами ресурсів.

Тому запуск мережі ІМЦ означає довгоочікуваний прихід електронного ринку, багатого на можливості та такого, що несе в собі демократичні засади рівних можливостей для всіх, і на який на просторах України, найімовірніше, чекають великі перспективи.

Сьогодні очевидно, що електронна комерція є головним рушійним чинником постіндустріальної економіки і тому їй приділяється найбільша увага. Не дивно, що в новому Законі України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки", який набув чинності 6 лютого 2007 року, чимала роль відведена електронній комерції, при цьому дуже оптимістично виглядає той факт, що акцент робиться на пріоритетному впровадженні електронних технологій у сільській місцевості [8].

Проте, незважаючи на прогрес у розвитку віртуальних систем, очікування з приводу нових технологій в Україні виправдовувалися лише наполовину в порівнянні з розвинутими країнами. Це означає лише те, що в країнах Заходу розвиток нових інформаційно-комунікаційних технологій веде до тотального переходу підприємницької діяльності в мережу Інтернет, коли, наприклад, підприємець закриває роздрібні точки продажу і суттєво збільшує свої прибутки, торгуючи, наприклад, через Інтернет-аукціон «eBay» (www.ebay.com), використовуючи он-лайнні платежі і служби доставки товарів по всьому світі. В Україні ж сьогодні понад 4,2 млн користувачів Інтернет (крім того, понад 30 млн користувачів мобільного зв'язку також мають потенційну можливість доступу в Інтернет через мобільний телефон на базі сучасних широкосмугових технологій), однак масового ринку сервісів електронної торгівлі немає і ніхто з сервіс-провайдерів в Україні таких послуг не пропонує.

Економічні втрати та недоотримані прибутки від відсутності масових електронних сервісів в Україні надзвичайно великі. Взяти, наприклад, фінанси домашніх господарств. На Заході кожна людина розробляє персональні фінансові плани та вкладає свої заощадження в найрізноманітніші фінансові інструменти (акції, інвестиційні фонди, облігації та ін.), отримуючи стабільний дохід вище банківського депозиту, зберігаючи тим самим свої кошти від інфляції та суттєво збільшуючи їх при зростанні світових цін або фондових котирувань. При цьому поява дедалі більшої кількості всіляких електронних фінансових сервісів на базі Інтернет суттєво пожвавила останнім часом світові фінансові та фондові ринки. Поступово дана система буде входити також до користувачів українського Інтернету, при цьому сприяючи підвищенню індивідуальної фінансової грамотності та розширенню можливостей покращення власного фінансового стану. Проте, для ефективного запровадження їх у життя є потреба у якісній підготовці користувачів Інтернету до роботи на цьому ринку, оскільки ця діяльність має безпосереднє відношення до фінансових ризиків, які не страхуються жодним чином. Тому в даному випадку орієнтація має бути виключно на професійний підхід до даної справи.

Якщо сучасний стан фондового ринку України дозволяє говорити про його поступовий розвиток, розширення брокерських послуг та можливість доступу до цього ринку через надання брокерських послуг та відкриття Інтернет-трейдингу для простих громадян, то зокрема валютний ринок Форекс в цьому контексті вимагає більш широкої системи знань, і на жаль, у нас є слабо розвинутим. Проте і в цьому напрямі новітні технології спрацьовують і дозволяють отримати доступ до переваг цього ринку через так звані «роботи» – автоматизовані системи підказок і торгівлі на валютному ринку.

Водночас сьогодні на депозитних рахунках іноземних банків, які працюють в Україні, знаходиться близько 100 млрд грн українських вкладників. Але, у зв'язку з відсутністю локальних сайтів з консультаціями стосовно управління власними фінансами, глобальними

сервісами фондових та інвестиційних ринків, які доступні через Інтернет і дають набагато вищу дохідність ніж банківські депозити, користується лише незначна частина населення. Фактично це означає, що для багатьох доступ до цих джерел отримання прибутку практично закритий і залишається лише користуватися послугами всіляких новостворених посередників, здебільшого сумнівного характеру, які переслідують, передусім, свої власні інтереси.

Формування масового ринку електронних сервісів та задоволення попиту на послуги електронної торгівлі, а також соціальних комунікацій та різноманітних електронних прикладних застосувань (дистанційного навчання, телемедицини, електронного контенту у сфері культури, мистецтва тощо) є в Україні давно назрілою проблемою.

Широке розповсюдження Інтернет неухильно веде в сфері формування платформи інформаційного протекціоналізму, що визначає поведінку споживачів, а також способи ведення бізнесу в цілому. Сьогодні вже очевидно, що в середньостроковій перспективі серйозні перетворення кардинально змінять структуру ринку інформаційно-комунікаційних технологій та інших ринків, що дає Україні можливість зайняти визначені ніші та успішно конкурувати на зростаючому глобальному ринку електронних сервісів та світових товарних ринках.

Наприклад, розвиток світового телекомунікаційного ринку вже охарактеризувався в 2006 році кардинальною зміною бізнес-моделей та підходів, на базі яких здійснювався успішний розвиток телекомунікацій за останні десять років. Зокрема на головні позиції вийшли компанії, що входять в лідери індексу NASDAQ (індекс високих технологій), які забезпечують роботу з інформаційними ресурсами (наприклад, google.com, yahoo.com). При цьому головні трансформації торкнулись таких кардинальних питань, як заробляти гроші в умовах дедалі жорсткішого регулювання, розповсюдження нових Інтернет-технологій та технологій радіодоступу на основі не ліцензованих частот, зростання ролі Інтернет-систем та соціальних інформаційних мереж, конвергенції послуг та зростаючих очікувань користувачів.

Висновки. Розгорнута мережа інформаційно-маркетингових центрів спрямована на зменшення негативних наслідків різноманітних глобальних ринкових трансформацій, які зв'язані з розвитком нових інформаційних технологій, приходом глобальних моделей ведення бізнесу, а також вступом України в світові торговельні системи. При цьому мережа ІМЦ відкриває серйозні можливості щодо ліквідації існуючої в Україні (як і в багатьох інших країнах СНД) проблеми "цифрового розриву", яка означає відсутність у більшості населення можливості самовираження в глобальній мережі Інтернет. Натомість розвиток розгорнутої мережі інформаційно-маркетингових центрів спроможний забезпечити формування в Україні інформаційного суспільства відповідно до рішень Всесвітнього самміту з питань інформаційного суспільства (Женева, 2003; Туніс, 2005) на основі розвитку різноманітних прикладних застосувань (електронної торгівлі, дистанційного навчання, телемедицини, електронного урядування), а також сприяти розвитку нових видів соціально-комунікаційних відносин на базі глобальних інформаційних мереж.

Список використаних джерел

1. Шиман М. Глобализация как источник конкуренции, конфликтов и возможностей / М. Шиман // Проблемы теории и практики управления. – 1999. – № 1. – С. 52 – 58.
2. Інтернет-портал міжнародної статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.internetworldstats.com
3. ИТ-аутсорсинг в России и в мире [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cnews.ru/>
4. Информационные технологии: проблемы использования [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://it.siteua.org>
5. Gartner is the IT Professional's best first source for addressing virtually any IT issue

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gartner.com>

6. Філіпенко А. Новий етап зовнішньоекономічних зв'язків України / А. Філіпенко, О. Шнирков // Економіка України. – 2008. – № 1. – С. 11 – 14.

УДК 331.101.3

Т. І. ГРІНКА

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ГАЛЬМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНУ

Стаття присвячена дослідженню головних соціально-економічних чинників гальмування інноваційної активності працівників промисловості регіону. Дані чинники розглядаються як інструменти впливу на процеси трудовикористання у сфері виробництва, а також вагомий важіль інноваційного розвитку економіки промисловості Кіровоградського регіону. Одержані результати моніторингу дозволили автору запропонувати пріоритетні практичні заходи щодо регулювання інноваційної діяльності на підприємствах промисловості.

Статья посвящена исследованию основных социально-экономических факторов торможения инновационной активности работников промышленности региона. Данные факторы рассматриваются как инструменты влияния на процессы трудоустройства в сфере производства, а также как весомый рычаг инновационного развития экономики промышленности Кировоградского региона. Полученные результаты мониторинга позволили автору предложить приоритетные практические меры по регулированию инновационной деятельности на предприятиях промышленности.

The article deals with the investigation of the main socio-economic factors of slowing down the innovation activity of the employees in the industry of the region. Above mentioned factors are considered as the means of influence on the processes of the usage of human labour in the sphere of production as well as a substantial stimulus of the innovation development of the industrial economics of Kirovograd region. The results of monitoring gave the author the right to suggest the significant practical measures in regulation of the innovation activity at the industrial enterprises.

Ключові слова: соціально-економічні чинники, інноваційна активність, інноваційна праця, промисловість, інформатизація праці, інтелектуалізація праці, причинно-наслідкові зв'язки, регульована інноваційна діяльність.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. За умов інноватизації економіки промисловість має відігравати пріоритетну роль, адже саме підприємства промислового сектору є місцем втілення науково-технічних ідей, створення новітньої продукції, підготовки її до стадії комерціалізації. Проте аналіз сучасних тенденцій мотивації інноваційної активності працівників свідчить: затримки із заробітною платою породжують неовов'язковість у виконанні виробничих обов'язків, ведуть до послаблення мотивації та зниження продуктивності; брак професійного досвіду, психологічної стійкості та адаптації до трудової діяльності знижує конкурентоспроможність фахівців будь-якого рівня; тривале перебування економічно активного населення в стані безробіття (або прихованого безробіття) знижує стимули людини до праці (не говорячи про інноваційну діяльність) та інтерес до суспільного життя та ін. Отже, суттєвим чинником зростання обсягів та ефективності виробництва мають стати науково-технологічні інновації та активізація трудової та інноваційної діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Проблематика підвищення ефективності використання людських ресурсів і відтворення інтелектуально потенціалу в умовах інноваційного перетворення національної економіки знаходяться в центрі уваги багатьох вітчизняних і закордонних учених. Ці проблеми розглядають у монографіях і періодичних наукових виданнях таких вчених, як С.І. Бандур, В.М. Геєць, Б.М. Данилишин, Т.А. Заєць, В.І. Куценко, Е.М. Лібанова, М.В. Семикіна, В.В. Онікієнко та ін. Активізувалися й поглибилися наукові дослідження структурної перебудови економіки України за інноваційним типом розвитку. Серед сучасних українських науковців проблеми інноваційного розвитку досліджують О.М. Алімов, О.І. Амоша, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, Я.А. Жаліло, М.З. Згуровський, Б.Я. Панасюк, В.П. Семиноженко, В.П. Соловйов, Д.М. Стеченко, В.І. Чижова та інші.